

CÎTEVA DESCOPERIRI GETO-DACICE DE LA CĂSCIOARELE

DE

SILVIA MARINESCU-BÎLCU

Cu ocazia dezvelirii în întregime, în anii 1962—1963, a stratului superior de cultură din așezarea gumelnițeană de pe Ostrovelul lacului Cătălui (com. Căscioarele, r. Oltenița), au fost descoperite o serie de obiecte aparținând culturii geto-dace. Este vorba în primul rînd de o cupă getică, fragmentară, cu decor în relief — imitație după cupele deliene —, apoi de cinci monede de argint (dintre care patru sigur dacice), de o toartă de amforă cu șampilă, precum și de unele fragmente de amforă și de vase Latène.

De la început trebuie însă precizat că pe Ostrovel n-a existat un strat de cultură și deci o așezare geto-dacică, obiectele descoperite fiind aduse foarte probabil dintr-o așezare de pe promontoriul aflat la mai puțin de 100 m la nord-vest de Ostrovel (tot pe teritoriul com. Căscioarele) pe una din terasele înalte ale Dunării unde a fost identificată o bogată așezare geto-dacică, dar în care nu s-au putut efectua săpături, întrucît terenul este plantat cu viță de vie.

Dacă, destul de recent ¹, repertoriul decorativ al imitațiilor getice după cupele așa-zise deliene ² sau megariene ³ s-a îmbogățit prin descoperirea și implicit publicarea a două fragmente de acest gen, provenind din așezarea de la Popești și reprezentînd figuri umane, una din descoperirile pe care le prezentăm mai jos adaugă acestui repertoriu și reprezentările zoomorfe ⁴.

---

¹ Al. Vulpe, *Reprezentări umane pe cupele getice de la Popești*, în *SCIV*, 16, 1965, 2, p. 341—349.

² Primul care le dă această denumire, considerînd Delosul ca centru principal de fabricare a lor, este F. Courby în *Les vases grecs à reliefs*, Paris, 1922.

³ L. Byvanck-Quarles van Ufford, *Les bols mégariens (La chronologie et les rapports avec l'argenterie hellénistique)*, în *Bulletin van de vereeniging tot Bevordering der Kennis van de Antieke Besehaving*, XXVIII, Leiden, 1953, adoptă din nou denumirea mai veche de „boluri megariene”.

⁴ Pînă în prezent, la noi nu au fost publicate exemplare de cupe getice cu reprezentări zoomorfe (exceptînd, bineînțeles, pe cele decorate cu reversuri de monede dacice unde apare

Dăm mai jos descrierea obiectelor, încercînd totodată o cît mai strînsă încadrare cronologică.

Cupa este de formă conică, cu umărul ușor rotunjit și buza evazată; a fost lucrată la roată dintr-o pastă relativ bună, conținînd mică; ar-

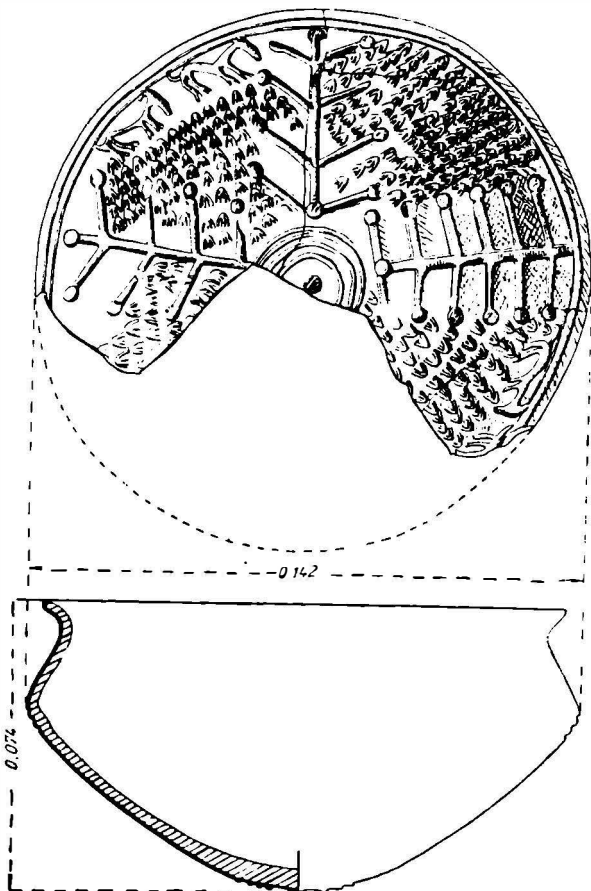

Fig. 1. — Cupă getică cu decor în relief. Imitație după bolurile „deliene”.

dererea s-a făcut la brun-cenușiu, iar din lustru se păstrează numai urme vagi, mai ales în interiorul cupei. Decorarea reliefată a fost executată în tehnica cunoscută, folosindu-se un tipar format din cel puțin două valve. Imediat sub umăr începe decorul prin două cercuri subțiri, dispuse orizontal și subliniind umărul cupei; medalionul central este și el format tot din cercuri concentrice, patru la număr (primul fiind incomplet), avînd în centru o mică pastilă. Restul cupei a fost împărțit în patru zone decorative, verticale, cu ajutorul unor copaci schematizați (poate brazi), avînd la ambele capete cîte o pastilă; tot prin cîte o pastilă se termină fiecare ramură a copacilor⁵. S-au păstrat doar trei, dintre care doi au cîte patru perechi de ramuri dispuse oblic în sus, iar cel de-al treilea are șase perechi de ramuri dispuse aproape în unghi drept față de trunchi; de aici și concluzia firească a folosirii

unui tipar format din două valve. Cîmpurile realizate în acest mod sînt acoperite cu un decor format din frunzulițe mărunte, dispuse în formă de calul, care însă nu constituie un decor în sine), deși s-a descoperit la Popești un fragment de cupă avînd ca decor, printre altele, și o pasăre (patrupede însă pe cupe nu cunoaștem încă; ele există pe vasele mari — vezi Zimnicea). Cupa de la Popești ne-a fost arătată de Al. Vulpe, căruia îi mulțumim și pe această cale. În schimb, în lumea grecească, reprezentările zoomorfe sînt deosebit de frecvente; vezi F. Courby, *op. cit.*, p. 384, fig. 79/31, 34, 36, 38—40.

⁵ Motivul în formă de brad schematizat se întîlnește și pe un vas getic, lucrat cu mîna, de la Ocnița. Informația ne-a fost dată de prof. D. Berciu, căruia îi mulțumim și pe această cale.

solzi (aşa-numitul decor de imbricații), două pe toată suprafața, pînă la cercurile de sub umăr, iar celelalte două lăsînd un spațiu liber, în care sînt plasate cîte două animale, destul de realist tratate, deși cu un oarecare schematism. Este vorba aproape cu certitudine de doi țapi. Demnă de reținut este reprezentarea capetelor, redată aproximativ în maniera capetelor de cai de pe reversul monedelor dacice, adică oarecum rectangular, excepțînd, bineînțeles, coarnele rotunjite și date pe spate. Partea inferioară a picioarelor este bifurcată, încercîndu-se sigur reprezentarea copitelor. Meșterul pare a fi avut intenția de a reda animalele în momentul în care pășteau, capetele fiind oarecum aplecate în jos; poate însuși decorul cu copacii schematizați în concepția lui să nu fi fost altceva decît încercarea de figurare a unui moment din viața de toate zilele. Din cupă s-au păstrat aproximativ două treimi, destul de bine conservate (înălțimea 7,4 cm, diametrul gurii 13,5 cm, diametrul maxim 14,2 cm) (fig. 1 și fig. 2).

Fig. 2. — Cupă getică cu decor în relief. Imitație după bolurile „deliene”.

Monedele, cinci la număr, se inserează după cum urmează: patru reprezintă tipul clasic al monedelor dacice de tip București⁶, avînd pe avers un cap bărbătesc⁷ mai mult sau mai puțin schematizat, văzut din profil, privind spre dreapta; părul, fruntea și nasul sînt redată prin combinații de linii drepte, unghiulare și ovale neregulate, iar ochii, gura și bărbia prin globule. De la această descriere face însă excepție singura monedă descoperită în 1962 (fig. 3/1). Ea are capul de pe avers redat cu destul realism, deși se remarcă, încă de pe acum, tendințele spre schematizare: linia dreaptă și fină a nasului, banda lată a frunții, două linii subțiri marcînd gura, bărbia subțire și ascuțită (care la celelalte exem-

⁶ Denumire dată de C. Preda, *Pe marginea unor descoperiri monetare recente*, în *SCN*, II, 1958, p. 383.

⁷ În ceea ce privește figura de pe avers, părerile sînt împărțite: C. Moisil consideră că moneda copiază staterii lui Filip al II-lea al Macedoniei, care au pe av. capul lui Zeus, iar pe rv. călărețul: C. Moisil, *Monetele dacilor*, în *BSNR*, XV, 1920, nr. 35—36, p. 70—71; în timp ce K. Pink este de părere că imitația s-a făcut după tetradrahmele lui Lisimah: K. Pink, *Die Münzprägung der Ostkellen und ihrer Nachbarn*, Budapesta, 1939. Reluînd problema, C. Moisil, în *Problema monedelor dace*, în *BȘAc*, I, 1938, 1, este de părere că dacii copiază tetradrahmele lui Filip al II-lea.

plare se reduce la o simplă globulă), precum și unele linii ovoidale ce marchează părul buclat.

Reversul monedelor este de asemenea cel cunoscut. Calul mult stilizat, în galop spre stînga; capul are o formă oarecum rectangulară, crupa rotundă și separată de corp printr-o linie în unghi, care figurează piciorul călărețului, acesta fiind reprezentat în două cazuri prin trei globule (fig. 3/1, 2), în alt caz printr-o singură globulă (fig. 3/4), iar în ultimul rezumîndu-se doar la linia unghiulară (fig. 3/3). Picioarele

Fig. 3. — 1-4, monede dacice de argint; 5, copie după drahmele lui Alexandru cel Mare.

calului sînt redade prin linii prevăzute la capete și la încheieturi cu globule. La un exemplar (fig. 3/1), coada calului este redată printr-o linie unghiulară, iar la altul (fig. 3/4) se observă pe gîtul calului o linie oblică ce ar putea fi sau mina călărețului, sau un accesoriu al harnașamentului. Piesele nu sînt identice, putînd proveni din ateliere diferite, sau — dacă provin din același atelier — s-au folosit la baterea lor stanțe diferite. Avînd în vedere reprezentarea destul de realistă de pe moneda descoperită în 1962, ne-am putea gândi chiar la un moment diferit de batere, schematicul celorlalte putînd indica un moment posterior acestuia. Am surprinde astfel chiar o evoluție de la realism spre schematicism în monetăria dacică.

Toate piesele au diametrul maxim de 22 mm și o greutate ce variază între 7,24—7,80 g. Starea de conservare este relativ bună, o singură piesă prezintă urme de lovire intenționată — nu ar fi exclus să se fi încercat tăierea monedei cu un obiect dur (daltă?).

A cincea monedă este total diferită de primele patru, ea copiind staterii și drahmele lui Alexandru cel Mare, care au pe avers capul lui Herakles tânăr, acoperit la ceafă cu blana leului nemeean, iar pe revers pe Zeus aetophoros pe tron și ținând în dreapta acvila. Legenda este dispusă în linie verticală. La exemplarul nostru, mult tocit, se distinge pe avers un cap destul de rudimentar executat, cu nasul drept și ascuțit, bărbia tratată în formă de gușă, ochiul mic globular, gura redată prin două liniuțe subțiri și părul (eventual blana leului) prin mici semicercuri neregulate. Pe revers s-au păstrat picioarele tronului, brațul stâng care ținea sceptrul, vag brațul drept întins și o serie de liniuțe, dar mai ales globule foarte mici care figurau inscripția la copierea căreia meșterul analfabet nu s-a priceput. Diametrul 16,5 mm, greutatea 1,98 g (fig. 3/5).

Acest tip de monedă, după cum susține regretatul numismat C. Moisil, nu a fost bătut de daci, ci a pătruns din afara teritoriului dacic⁸. Ne punem întrebarea dacă nu vine cumva din lumea sud-tracică. Răspunsul nu-l vor putea da însă decît numismații. La această concluzie s-a ajuns datorită rarității monedei respective pe teritoriul Daciei.

Interesantă este însă apariția aici a monedei divizionare, care atestă (fie chiar și numai prin prezența ei deocamdată singulară) necesitatea ei în schimburile ce deveniseră la această dată foarte active într-o economie în permanentă dezvoltare și prefacere. De altminteri, necesitatea apariției monedei divizionare este ea însăși o dovadă în plus a stadiului avansat de dezvoltare economică la geto-daci.

O altă piesă descoperită este o toartă de amforă rodiană cu ștampilă. Pasta ei este de culoare roz, bine prelucrată și arsă, avînd o angobă albă-gălbuie. Forma este aceea foarte obișnuită a torțiilor rodiane din secolele III — I î. e. n., frîngîndu-se în unghi drept. Ștampila este de formă drept-unghiulară, aplicată pe ramura superioară a torții cu capătul din dreapta prost imprimat din cauza îndoiturii torții. Dimensiunile în starea actuală : 3,5 × 1,8 cm, înălțimea literelor 0,4 cm; omicron 0,2 cm (fig. 4/1).

Inscripția este dispusă pe trei rînduri, cuprinzînd numele preotului eponim rodian la genitiv, cu prepoziția ἐπί și numele lunii rodiane tot la genitiv. Nu are nici un simbol.

ἘΠΙ[Ι. . .
 ΝΑΚΤΟΣ. . .
 ΚΑΡΝ[Ε]ΙΟ[Υ]ῶ

⁸ C. Moisil, *Monetele dacilor, loc. cit.*, p. 72, fig. 15.

⁹ Citirea, discutarea și datarea ștampilei au fost făcute de Victoria Eftimie, căreia îi mulțumim și pe această cale. Din listele de preoți rodieni eponimi cele mai cunoscute, publicate pînă acum, patru nume pot avea genitivul terminat în *νακτος* :

Ἀγοράναξ — *νακτος*
 Ἀριστάναξ — *νακτος*
 Καλλιάνναξ — *νακτος*
 Τιμῶναξ — *νακτος*

Din cele patru nume, ultimul nu poate figura pe ștampila noastră, deoarece imediat după litera *iota*, foarte aproape de ea, apare partea inferioară a unei haste care nu poate fi aceea a lui *tau* : T, deoarece bara lui orizontală nu ar putea avea loc lîngă litera *iota* din stînga. Începutul de hastă ușor oblică spre dreapta pare să indice litera *alfa*, cu care încep primele

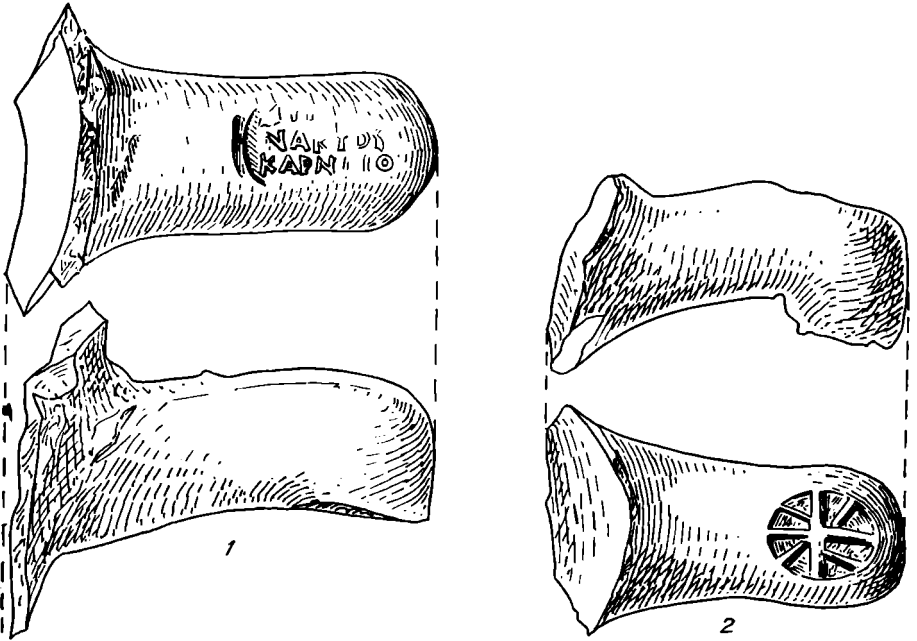

Fig. 4. — 1, toartă de amforă rodiană cu ștampilă; 2, toartă de amforă de fabricație getică, copie după amfore rodieni.

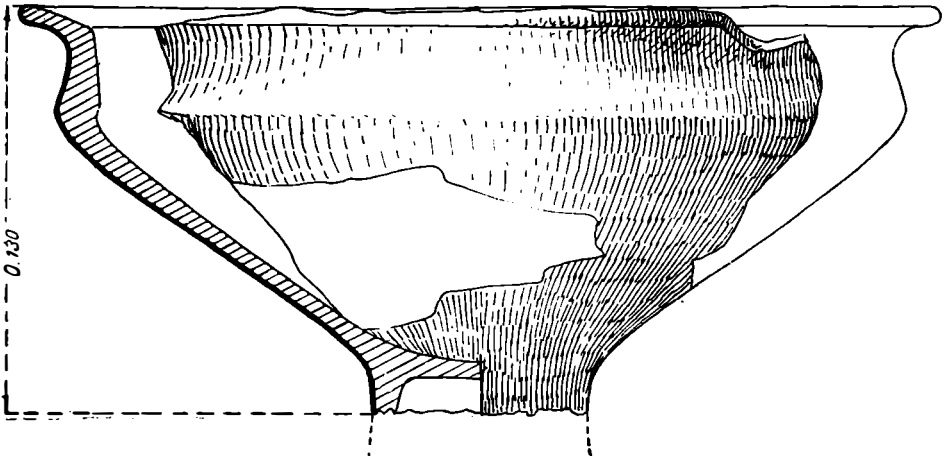

Fig. 5. — Fragment de vas getic, cu picior.

Ar mai fi de menționat câteva fragmente de amfore, mai ales un fragment de fund de amforă în formă de buton, lucrata tot din pastă de culoare roz, un fragment de vas de formă bitronconică, lucrat la roată, dintr-o pastă bună cu mult nisip și mică în compoziție, ars la cenușiu închis, precum și un fragment de fructieră cu picior, avind buza evazată și fațetată, lucrat cu mâna dintr-o pastă cu impurități. Arderea s-a făcut la cenușiu-brun (fig. 5). Înălțimea 13 cm, diametrul gurii 28,9 cm.

Ultimele două vase descrise au fost îngrijit lustruite, iar cel cenușiu a fost decorat imediat sub gît cu două linii orizontale: prima în relief, cealaltă incizată, rezervind între ele o bandă lată, avind un decor apăsător, derivat din spirala fugătoare.

În 1924, cu ocazia primului sondaj executat în așezarea neolitică de pe Ostrovel, a fost descoperită și o toartă de amforă șampilată. Era vorba de o șampilă anepigrafă, constind dintr-un dreptunghi împărțit în opt triunghiuri prin linii reliefate¹⁰.

Cu prilejul unor cercetări de suprafață făcute în așezarea geto-dacică de pe promontoriu s-au descoperit diverse fragmente ceramice Latene, printre care torți de amfore șampilate. Cea care ne-a parvenit este lucrată dintr-o pastă fină cu nisip și mică în compoziție, arsă la roșu-cărămiziu. Amfora este lucrată pe loc, însă meșterul a copiat întocmai un exemplar rodian, imitîndu-i și șampilă în formă de rozetă (fig. 4/2), practică cunoscută, de altminteri, în lumea geto-dacică și generată, foarte probabil, de anumite interese economice.

După cum precizăm încă la început, obiectele descrise au aparținut unei comunități geto-dacice care ocupa la acea vreme promontoriul înalt de la nord-vest de Ostrovel. Or, este îndeobște cunoscut că în această perioadă comunitățile geto-dacice atinseseră un înalt stadiu de dezvoltare

doă nume. Dintre acestea două și primul ar trebui exclus, dat fiind că atît contextul în care a fost descoperită toarta șampilată, cît și tipul de șampilă cu inscripția nu tocmai îngrijită și aplicată către indoitura torții par să indice o epocă mai tîrzie și, după lista lui Hiller von Gaertringen din *RE*, Supplementband V, s. v. Rhodos, la nr. 17, apare numele acestui preot pe care autorul îl datează înainte de 220—180 î.e.n., cam pe la 225 î.e.n.

Numele Ἄριστάνης — genitiv Ἀριστάνηκος apare atît în lista lui Hiller von Gaertringen din *RE* la nr. 56, cît și în catalogul lui Martin P. Nilsson publicat în *Timbres amphoriques de Lindos*, în *Exploration Archéologique de Rhodos*, V, Copenhague, 1909, la nr. 78, dar fără datare. Mai recent, Virginia Grace, în *Timbres amphoriques trouvés à Delos*, în *BCH*, LXXVI, 1952, I, p. 514—540 și pl. XIX—XXVI, făcînd o listă a numelor de preoți rodieni ce apar pe grupul de șampile descoperit la Delos (care în cea mai mare parte se datează după 166 î.e.n.) și încercînd o cronologie a acestor eponimi, trece numele pe care le presupunem că ar figura pe șampilă noastră în grupa a V-a din catalogul său, grupă pe care o datează în a doua jumătate a secolului al II-lea î.e.n. Intregirea șampilei poate fi deci făcută astfel:

Ἐπι [Ἀριστά] —
νακτος
Καρν[ε]λο[υ]

De notat că și ceilalți doi preoți, Καλλιάνης și Τιμόνας se datează, respectiv, la sfîrșitul secolului al II-lea — începutul secolului I î.e.n. și în secolul I î.e.n.

¹⁰ Informație de la Vladimir Dumitrescu; toarta însă s-a pierdut.

social-economică subliniat în repetate rânduri de numeroși cercetători și ilustrat o dată în plus de prezența în descoperirea noastră atât a monedelor necesare schimbului (monede bătute chiar de daci), cât și a mărfurilor de import, cum ar fi, de pildă, amforele rodieni cu conținutul lor de ulei sau vin, precum și a unor produse destinate schimbului: de exemplu amfore locale copiind exemplare grecești.

Mai dificilă pare a fi însă încadrarea cronologică cât mai strînsă a materialului descoperit.

Imitații getice după cupe deliene cu decor în relief s-au descoperit în numeroase așezări geto-dacice, ca de pildă: Poiana¹¹, Popești¹², Colentina¹³, Dămăroaia¹⁴, Snagov¹⁵, Fundeni¹⁶, Zimnicea, Cetățenii din Vale¹⁷, Polovraci¹⁸ etc., cel mai vestic punct semnalat fiind Turnu-Severin¹⁹. Deși copiau originalele grecești, introduceau totuși o motivistică proprie gustului și realităților locale, cum ar fi, de pildă: pintenii getici²⁰, aversuri și reversuri de monede dacice²¹, figuri umane în costume locale²² etc. Însă, din păcate, deși s-a încercat o inserare a așa-numitelor „cupe deliene getice”²³, totuși nu s-a făcut încă o datare a lor, lucru care nu va fi posibil decît după studierea stratigrafică și tipologică a exemplarelor descoperite la Poiana, dar mai ales la Popești, unde ele abundă și unde a existat, după cum dovedesc tiparele descoperite, cel puțin un atelier de prelucrare a lor.

Potrivit categoriilor stabilite pentru exemplarele grecești de către cercetătoarea L. Byvanck-Quarles van Ufford²⁴, decorul cupei noastre

¹¹ Radu și Ecaterina Vulpe, *Les fouilles de Poiana*, în *Dacia*, III—IV, 1927—1932, p. 313, fig. 91/2; R. Vulpe, în *SCIV*, II, 1951, p. 195, fig. 17/2,3; idem, în *SCIV*, III, 1952, p. 198, p. 205, fig. 22/1,3; idem, în *Dacia*, N. S., I, 1957, p. 155, fig. 9/3,6.

¹² R. Vulpe, în *SCIV*, VI, 1955, 1—2, p. 252, fig. 15/3—8 și p. 251, fig. 15/1,2, idem, în *Materiale*, III, p. 236, fig. 12, fig. 13/1, p. 237, fig. 14/1—4, fig. 13/3 (tipar); idem, în *Materiale*, V, p. 345, fig. 9/1 (tipar), fig. 9/2,3; idem, în *Materiale*, VI, p. 317, fig. 10/1—6; idem, *Materiale*, VII, p. 330, fig. 7/6; idem, în *Materiale*, VIII, p. 458, fig. 2.

¹³ Dinu V. Rosetti, *Tombes à incinération dans la région de Bucarest*, în *PMMB*, 2, 1935, p. 58—59, fig. 13.

¹⁴ *Ibidem*, p. 63, fig. 28.

¹⁵ Dinu V. Rosetti, *Săpăturile arheologice de la Snagov*, în *PMMB*, 2, 1935, p. 16—17, fig. 23 și fig. 24.

¹⁶ Vladimir Dumitrescu, *Un vase délien d'importation trouvé près de Fundeni*, în *În memoria lui Vasile Pârvan*, București, 1934, p. 121—125.

¹⁷ Al. Vulpe, *op. cit.*, p. 341, nota 1.

¹⁸ Informație de la Al. Vulpe.

¹⁹ D. Berciu, *Preistoria Olteniei*, Craiova, 1939, p. 199. Autorul notează o cupă descoperită la Drobeta, decorată cu motive geometrice și florale, menționînd că decorul este ștam-pilat. Or, dacă decorul nu este executat în relief, cel mai nord-vestic punct în care s-au descoperit imitații getice după bolurile deliene ar fi Polovraci.

²⁰ Dinu V. Rosetti, *Tombes...*, *loc. cit.*, p. 63, fig. 28, și R. Vulpe, în *Materiale*, VII, fig. 7/6.

²¹ Dinu V. Rosetti, *Săpăturile de la Snagov*, *loc. cit.*, p. 16—17, fig. 23, și R. Vulpe, în *Materiale*, III, fig. 14/1.

²² Al. Vulpe, *op. cit.*

²³ I. Franga, *Contribuții la cunoașterea ceramicii geto-dacice. Cupele „deliene” getice de pe teritoriul României* (în mss).

²⁴ L. Byvanck Quarles van Ufford, *op. cit.*, p. 2.

se încadrează (ne referim numai la decorul dispus în formă de solzi) sau mai precis copiază pe cel al categoriei bolurilor cu imbricații, în care cele mai vechi și în același timp cele mai bune exemplare sînt acelea în care se poate recunoaște încă forma prelungă a frunzelor de lotus. Aceleiași cercetătoare îi datorăm și o încadrare cronologică a „cupelor megariene”²⁵. Primele două grupe, datate, respectiv, în secolul al III-lea și în prima jumătate a secolului al II-lea î. e. n., nu prezintă pentru descoperirea de față nici un interes. În schimb este deosebit de importantă cea de-a treia grupă, plasată în a doua jumătate a secolului al II-lea î. e. n., grupă al cărei decor ajunge la un adevărat hematism. Or, este tocmai cazul atît al decorului în formă de frunzulițe, cît și al celui în formă de copaci. Am avea astfel asigurat pentru cupa noastră un *terminus post quem*, sfîrșitul secolului al II-lea î. e. n., lăsînd cîțiva ani pentru pătrunderea și copierea cupelor în și de către lumea geto-dacă.

Fragmentul de cupă cu picior care-și găsește analogii la Piscul Crăsanii se poate și el data în cuprinsul secolului al II-lea î. e. n.

În ceea ce privește monedele descoperite (avem în vedere doar primele patru exemplare), ale căror bune analogii le găsim în tezaurele de la Adîncea (r. Tîrgoviște)²⁶, datat în secolele II—I î. e. n., București²⁷, datat la finele secolului al II-lea î. e. n., și într-o serie de alte tezaure și descoperiri izolate, a căror înșiruire nu o considerăm utilă aici și care se încadrează în tipul V cu diverse variante al lui C. Moșil²⁸ sau în „tipul București” al lui C. Preda²⁹, ele ne asigură un *terminus ante quem*, știut fiind că emisiunea lor încetează brusc o dată cu domnia marelui rege dac Burebista și cu pătrunderea tot mai masivă a dinarului republican roman în zona în care moneda dacilor fusese suverană cel puțin două secole.

Coroborînd toate aceste date, la care se adaugă ștampila de pe toarta de amforă, datată și ea, după toate probabilitățile, la sfîrșitul secolului al II-lea și începutul secolului I î. e. n., putem încadra perfect descoperirea noastră în aceste limite cronologice.

Datele noi obținute cu prilejul descoperirii de față vin să completeze și să afirme o dată în plus nivelul ridicat de dezvoltare al societății geto-dacice, relațiile ei active cu lumea grecească, arta bogată și variată în conținut a acestor meșteșugari, artă pe care o legau deopotrivă de util, de viața de toate zilele și care-și va găsi cea mai desăvîrșită expresie în diversele obiecte și podoabe de argint.

²⁵ L. Byvanck-Quarles von Ufford, *op. cit.*, p. 21.

²⁶ C. Preda, *op. cit.*

²⁷ B. Mitrea, *Un tezaur de monede dacice descoperit la București*, în *Studii și referate*, I, 1954, pl. I—III, și B. Mitrea, *Numismatische Forschungen und Münzfunde in der Rumänischen Volksrepublik in den Jahren 1944 bis 1957* (recenzia la articolul de mai sus), în *Numismatische Literatur Osteuropas und des Balkans*, I, 1960, Graz.

²⁸ C. Moșil, *op. cit.*, p. 70—71.

²⁹ C. Preda, *op. cit.*

QUELQUES DÉCOUVERTES GÉTO-DACES DE CĂSCIOARELE

RÉSUMÉ

L'auteur présente une série de découvertes géto-daces de l'établissement néolithique de l'ilôt — « Ostrovelul » — du lac Cătălui (commune de Căscioarele), à savoir :

Une copie gétique d'après les coupes « déliennes » à décor en relief, ornée d'un décor représentant des sapins schématisés, des groupes d'animaux par deux, très probablement des boucs, et des imbrications.

Quatre monnaies daces en argent ayant à l'avvers une tête plus ou moins schématisée et au revers l'habituel cavalier.

Une monnaie divisionnaire, également en argent, imitant les stères et les drachmes d'Alexandre le Grand, mais non frappée par les Géo-Daces.

Une anse d'amphore estampillée, provenant des ateliers de Rhodos, marquée du nom du prêtre éponyme (malheureusement insuffisamment imprimé) et le nom du mois rhodien au génitif. La datation de cette anse peut se situer vers la fin du IIe siècle et le début du Ier siècle avant notre ère.

Quelques fragments d'amphores d'importation et d'autres de provenance locale, un fragment d'un vase grisâtre travaillé au tour et un vase à pied, à l'état fragmentaire, modelé à la main dans une pâte grossière et à cuisson inégale.

Compte tenu du fait que la tendance au schématisme représente une caractéristique des coupes à décor en relief (du monde grec) qui se manifeste dans la seconde moitié du IIe siècle avant notre ère, l'auteur date cette imitation gétique vers la fin du IIe siècle et le début du Ier siècle avant notre ère. On précise par cette même occasion que les coupes gétiques connues jusqu'à présent (à une seule exception près — celle de Popești) ne comporte pas de représentations zoomorphes. Ces représentations se retrouvent cependant sur les vases gétiques, tel un vase de Zimnicea.

À l'appui de cette datation on peut invoquer aussi les monnaies daces mentionnées. Leurs meilleures analogies sont celles constatées dans le trésor de Bucarest et celui d'Adinca (district de Tîrgoviște), les deux ayant été datés entre la fin du IIe siècle et le début du Ier siècle avant notre ère.

Par voie de conséquence, l'auteur aboutit à la conclusion que tous ces objets remontent à l'époque située chronologiquement vers la fin du IIe et le début du Ier siècle avant notre ère.

Ce qu'il faut encore souligner c'est le stade avancé des communautés géto-daces de cette époque, qui frappaient monnaies et utilisaient couramment les monnaies pour leurs rapports d'échanges, en faisant des échanges commerciaux actifs avec le monde grec au point de copier certains produits grecs qui leur étaient nécessaires, telles les amphores et les coupes dites « déliennes » ou « mégariennes ».

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Coupe gétique à décor en relief. Imitation d'après les bols «déliens».

Fig. 2. — Coupe gétique à décor en relief. Imitation d'après les bols «déliens».

Fig. 3. — 1—4, monnaies daces en argent ; 5, copie d'après les drachmes d'Alexandre le Grand.

Fig. 4. — 1, anse d'amphore rhodienne à estampille ; 2, anse d'amphore gétique, copie d'après les amphores rhodiennes.

Fig. 5. — Fragment de vase à pied gétique.